

ПОНЯТТЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУДУ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ В УКРАЇНІ

Шуст Н. А.,

*аспірантка кафедри публічного
управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ*

За В. Малиновським, адміністративно-правовий статус – категорія не лише багатоаспектна, але й багатоелементна, а відповідно, цей правовий інститут складатиметься з таких основних елементів, як завдання та цілі, компетенція, методи діяльності, відповідальність, порядок формування та процедури діяльності цих органів [1, с. 378]. Тому, базуючись на зазначеному, на нашу думку наведені попередньо поняття адміністративно-правового статусу адміністративного апеляційного суду мають бути доповнені також поняттями «завдання та цілі» (ймовірно мета та завдання), компетенція, методи діяльності. Інші ж аспекти, як от відповідальність та порядок формування та процедури діяльності цих органів – відносяться на нашу думку до категорії організаційно-управлінських і тому можуть бути розглянуті в рамках іншого контексту.

А.М. Куліш вважає, що не є елементами адміністративно-правового статусу правосуб'єктність правоохоронного органу. Як було попередньо зазначено, правосуб'єктність включає правоздатність, дієздатність та деліктоздатність. Правоздатність завжди є можливістю мати певні права і обов'язки (повноваження), а дієздатність – виконувати певні обов'язки. Тільки маючи правоздатність та дієздатність суб'єкт права може набувати певного правового статусу. Якщо ми говоримо про правоохоронні органи, то вони як правило набувають правоздатності та дієздатності з моменту їх створення та реєстрації як органів держави, тобто з цього моменту вони і можуть вступати в правовідносини, в тому числі і адміністративно-правові і відповідно мати адміністративно-правовий статус. Тобто правоздатність і дієздатність – це передумова набуття адміністративно-правового статусу [2]. Водночас, відсутність такої юридичної характеристики унеможливило функціонування органу державної влади, а ба більше в умовах функціонування низки незаконних органів влади на тимчасово окупованих територіях України та їх активна «правнича» діяльність, що суперечить засадам і принципам судоустрою України та інших органів державної влади вимагають від сучасних

наукових досліджень обов'язкового включення відповідного явища до структури адміністративно-правового статусу.

Н. Олефіренко, досліджуючи питання адміністративно-правового статусу адміністративних судів, звертає увагу на те, що під ним необхідно розуміти логічну систему взаємопов'язаних, взаємообумовлених, взаємодоповнюючих елементів, що характеризують його з точки зору призначення, предметних і функціональних повноважень та особливостей здійснення правосуддя у сфері державного управління. На її думку, адміністративно-правовий статус адміністративного суду України складається з елементів, які можна згрупувати таким чином: 1) організаційний блок – положення, що визначають порядок утворення і структуру адміністративного суду, порядок зайняття та заміщення посади. Оскільки адміністративний суд є органом судової влади, всі організаційні елементи його правового статусу закріплюються у відповідних нормативноправових актах; 2) цільовий блок – завдання, функції та принципи діяльності адміністративного суду в Україні; 3) компетенція адміністративного суду як основний елемент його правового статусу – це коло повноважень, якими наділений адміністративний суд для виконання завдань та функцій, покладених на нього державою [3, с. 152]. Така позиція, на нашу думку найбільш точно та влучно визначає адміністративно-правовий статус суду, проте в контексті нашого дослідження потребує уточнення щодо судів апеляційної інстанції. Так, адміністративно-правовий статус адміністративного суду апеляційної інстанції складається з таких елементів: 1) загально-організаційний – загальні положення щодо процесів створення суду, його кадрового, ресурсного та іншого критично важливого забезпечення. Закріплення в нормативно-правових актах основних вимог і засад щодо кадрового добору в такий суд, визначення кола його компетенції та її зміст, що пропорційно впливає на здійснювану діяльність; 2) спеціально-компетенційний – завдання, функції та принципи діяльності саме апеляційного адміністративного суду, його функційне призначення, роль та місце в системі судоустрою України, повноваження щодо діяльності в сфері відправлення правосуддя, а також визначення взаємин із іншими судами та учасниками судового процесу.

Окрім дослідники з адміністративного права, пропонують певні елементи його структури поєднувати у такі блоки: 1) цільовий, який визначає норми про цілі, завдання і функції, принципи діяльності; 2) організаційно-структурний, який складається з правових приписів, що регламентують порядок утворення, реорганізацію, ліквідацію органу, його структуру, лінійну і функціональну підпорядкованість; 3) компетенцію як сукупність владних повноважень і підпорядкованості

[3, с. 85]. Виразним є те, що переважна більшість науковців визначає окремим блоком у адміністративно-правовому статусі суду компетенційну складову, у той час, як керуючись логікою про те, що правосуб'єктність суду зароджується й укладається під час його створення – фактично, а відповідно й коло компетенції визначається саме в цей момент.

На доказ правильності попередньо зазначеної нами позиції слід зауважити на думці К. Бабенко, яка на відміну від Н. Олефіренко та Д. Бахраха, виділяє не три блоки адміністративно-правового статусу адміністративних судів, а лише два, зокрема, організаційний блок, яким передбачено порядок утворення та структуру адміністративних судів, встановлення посад суддів та апарату суду, і цільовий блок, яким визначено функції та компетенцію адміністративних судів [4].

Тому, на нашу думку, з урахуванням «теоретичності» даної категорії, вона чітко визначає два напрями діяльності суду й зміст його компетенції – перший, що корелюється відносно інших судових органів України й є визначальним із точки зору правил гри, а другий – компетенційний (спеціальний), що більше спрямований на порядок і зміст функціонування саме цього, конкретно взятого суду.

Список використаних джерел:

1. Малиновський В. Я. Державне управління : навч. посіб. / В. Я. Малиновський. Київ : Атіка, 2003. 576 с.
2. Куліш А.М. Правоохоронна система України: адміністративно-правові засади організації та функціонування [Текст] : дис... док. юрид. наук, спец.: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Х. : Харківський нац. ун-т внутрішніх справ, 2009. 432 с.
3. Олефіренко Н. Адміністративно-правовий статус адміністративного суду в Україні. Слово *Національної школи суддів України*. 2013. № 3–4. С. 152–156.
4. Бабенко К. А. Особливості правового статусу адміністративних судів. *Форум права*. 2016. № 3. С. 16–18.